

Zdolności dynamiczne wyższego rzędu:

Eksploracja i testowanie powiązań z wynikami przedsiębiorstw w czasie kryzysu

Jeszcze do niedawna firmy były postrzegane przez pryzmat ich zasobów, nie tylko materialnych, ale także niematerialnych takich jak na przykład wiedza. Jednak od kilku dziesięcioleci środowisko biznesowe ciągle się zmienia. Globalizacja, szybki postęp technologiczny, powszechny dostęp do Internetu czy ciągłe zmiany prawne niosą zarówno szanse jak i zagrożenia. Powoduje to, że dla współczesnych przedsiębiorstw istotne są już nie tylko zasoby, ale także tak zwane zdolności dynamiczne – zdolności, które umożliwiają dostosowywanie się do ciągłych zmian.

Naukowcy dość szybko doszli do wniosku, że zdolności te mają strukturę hierarchiczną. Na najniższym zerowym poziomie znajdują się zwykle operacyjne zdolności, które są potrzebne do prowadzenia działalności na co dzień, do rozwiązywania bieżących problemów. Na kolejnym poziomie są nastawione na zmiany funkcjonalne zdolności dynamiczne. Ich efektem może być chociażby ulepszenie produktu czy usługi. Na najwyższym poziomie hierarchii znajdują się natomiast zdolności dynamiczne wyższego rzędu (ZDWR).

Zdolności takie są szczególnie potrzebne przedsiębiorstwu w sytuacji, kiedy zmiany w otoczeniu biznesowym przybierają charakter gwałtowny, nieprzewidywalny np. w czasie kryzysu. Wysoka zmienność środowiska powoduje, że firma nie jest w stanie poradzić sobie bez zmian wykraczających poza standardowe ramy działalności. Zdolności dynamiczne wyższego rzędu umożliwiają firmie podejście do takiej sytuacji w sposób kreatywny, niekonwencjonalny. Poprzez spojrzenie na swoje zasoby oraz formy działań w sposób twórczy, możliwe jest odnalezienie nowych, zupełnie innych sposobów ich wykorzystania w nowej rzeczywistości (np. kiedy pasażerska linia lotnicza zaczyna wykorzystywać swoje zasoby do transportu towarów, albo koncern samochodowy produkuje respiratory).

Jednak badań empirycznych na temat ZDWR jest naprawdę niewiele, co stanowi wyraźną lukę badawczą. Większość dotychczasowych badań zajmowała się zdolnościami dynamicznymi wyższego rzędu na bardzo ogólnym, abstrakcyjnym poziomie, był opisywany ich charakter oraz szczególne znaczenie. Nieliczne badania empiryczne na ten temat skupiają się najczęściej na szybko zmieniających się sektorach technologicznych i dużych innowacyjnych przedsiębiorstwach. Jednak większość firm funkcjonowała do tej pory w średnio zmiennym otoczeniu, a co za tym idzie nie miała potrzeby wykorzystywania ZDWR. Dlatego też trudno było te zdolności obserwować i badać. Aktualny kryzys dotyka praktycznie wszystkich dziedzin gospodarki i wszystkich firm. Pojawiła się więc być może niepowtarzalna szansa na zbadanie ZDWR w innych branżach czy w mniejszych przedsiębiorstwach. Zdolności dynamiczne wyższego rzędu są obecnie wykorzystywane w wielu dziedzinach ekonomii, ponieważ pandemia generuje zagrożenia dla wielu firm, ale także szanse dla innych. Wysoka zmienność otoczenia umożliwi realizację celów tego projektu badawczego:

- a) *eksplorację konkretnych procesów i działań, które podejmują przedsiębiorstwa, aby dostosować się do dużej zmienności otoczenia w odniesieniu do głównych wymiarów ZDWR*
- b) *opracowanie skali pomiarowej do mierzenia zakresu/natężenia ZDWR*
- c) *testowanie empirycznego związku między zdolnościami dynamicznymi wyższego rzędu a wynikami przedsiębiorstw w czasie kryzysu,*
- d) *eksplorację i testowanie empiryczne czynników wpływających na ten związek.*

Badania będą prowadzone w kilku etapach. Podstawą będzie systematyczny przegląd literatury, w szczególności międzynarodowych artykułów naukowych. W drugim etapie przeprowadzone zostaną badania jakościowe. Etap ten będzie się składał z dwóch części. W pierwszej kolejności wykorzystane zostaną dane wtórne, wyszukiwane będą przykłady wykorzystania zdolności dynamicznych wyższego rzędu w czasie aktualnego kryzysu na bazie informacji uzyskanych ze źródeł takich jak platformy internetowe, serwisy informacyjne, prasa, fora internetowe. Dane te będą analizowane i kategoryzowane. W drugiej części badań jakościowych zostaną przeprowadzone pogłębione wywiady z około 20 menadżerami polskich firm, szczególnie zaangażowanych w takie działania. Trzeci etap projektu stanowią badania ilościowe. Na bazie wcześniejszych badań eksploracyjnych oraz przeglądu literatury zostanie przygotowany kwestionariusz, a następnie przeprowadzona ankieta na losowo wybranej próbie polskich firm. Wyniki tych badań będą przeanalizowane przy pomocy odpowiedniego programu statystycznego, z wykorzystaniem metody modelowania równań strukturalnych.

Efektom badań będzie empiryczne pozyskanie oraz usystematyzowanie wiedzy na temat związku pomiędzy zdolnościami dynamicznymi wyższego rzędu a wynikami firm w czasie kryzysu oraz identyfikacja czynników wpływających na ten związek.